

महाराष्ट्र शासन

अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

शासन निर्णय क्र: शिवाप-१२२२/प्र.क्र.१५/नापु-२८

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक : २७ सप्टेंबर, २०२२

- वाचा :-**
- १) शासन निर्णय, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, क्र. साविद्य-१०९९/  
प्र.क्र.८८८६/नापु-२८, दिनांक ०५.११.१९९९
  - २) शासन निर्णय, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, क्र. साविद्य-१००१/  
प्र.क्र.४८३/नापु-२८, दिनांक ०८.०८.२००१
  - ३) शासन निर्णय, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, क्र. साविद्य-१००५/  
प्र.क्र.१८०३/नापु-२८, दिनांक २५.०५.२००५
  - ४) शासन निर्णय, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, क्र. शिवाप-२०१३/  
प्र.क्र.१०५/नापु-२८, दिनांक २९.०६.२०१३
  - ५) शासन निर्णय, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, क्र. याचिका-२०१२/३३-३१/  
प्र.क्र.८१ (अहवाल)/नापु-२८, दिनांक ०४.०२.२०१४

**प्रस्तावना :-**

नवीन शिधापत्रिकांसाठी निकष व कार्यपद्धती प्रथमतः संदर्भाधिन क्र. १ येथील दिनांक ०५.११.१९९९ च्या शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आली आहे. त्यामध्ये संदर्भाधिन क्र. २ येथील दिनांक ०८.०८.२००१ व संदर्भाधिन क्र. ३ येथील दिनांक २५.०५.२००५ च्या शासन निर्णयान्वये अंशतः सुधारणा करण्यात आली आहे. नवीन शिधापत्रिका वितरित करतांना घ्यावयाची काळजी व दक्षता याबाबत संदर्भाधिन क्र. ४ येथील दिनांक २९.०६.२०१३ च्या शासन निर्णयान्वये सूचना देण्यात आल्या आहेत. नवीन शिधापत्रिका देण्यापूर्वी अर्जदाराचे उत्पन्न तपासण्याची कार्यपद्धती संदर्भाधिन क्र. ५ येथील दिनांक ०४.०२.२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आली आहे. तत्कालीन मा. उपमुख्यमंत्री (वित्त) यांनी सन २०२२-२३ च्या अर्थसंकल्पीय भाषणादरम्यान राज्यातील सर्व तृतीय पंथीय नागरिकांना शिधापत्रिका वितरित करण्यासाठी विशेष मोहिम राबविण्याची घोषणा केली आहे.

तृतीय पंथीय व्यक्तींना सर्वसामान्य जनतेप्रमाणे शिधापत्रिका वितरित करताना कागदोपत्री अडचणींचा सामना करावा लागतो. तृतीय पंथीय व्यक्ती हा समाजाचा घटक असून त्यांनाही सन्मानाने जगण्याचा व शासकीय योजनांचा लाभ घेण्याचा मुलभूत अधिकार आहे. ही बाब विचारात घेता राज्यातील तृतीय पंथीयांना नवीन शिधापत्रिका मिळविण्यासाठी येणाऱ्या अडचणींचा सहानभूतीपूर्वक विचार करून त्यांना राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा योजनेचा लाभ देण्यासाठी सुलभ कार्यपद्धती अनुसरून पात्रतेनुसार योग्य ती शिधापत्रिका देऊन त्यावरील अनुज्ञेय लाभ देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

**शासन निर्णय :-**

नवीन शिधापत्रिकेसाठी संदर्भ क्र. ४ वरील दिनांक २९.०६.२०१३ अन्वये निश्चित केलेल्या प्रचलित पद्धतीनुसार आवश्यक असलेले पुरावे सादर करण्यामध्ये राज्यातील सर्व तृतीय पंथीय नागरिक यांना

येणाऱ्या अडचणींचा सहानुभूतीपूर्वक विचार करून त्यांना ओळखीचा पुरावा (Identification Proof) व वास्तव्याचा पुरावा (Residential Proof) सादर करण्याबाबत सूट देण्यात येत आहे. सदर कागदपत्रांची संबंधितांकडून मागणी करण्यात येऊ नये.

२. मात्र तृतीय पंथीय नागरिक म्हणून नवीन शिधापत्रिका मिळणेसाठी खालील नमूद बाबीपैकी कोणत्याही एका बाबीची पूर्तता संबंधितांनी करणे आवश्यक आहे.

- (क) मुंबई व राज्य एड्स नियंत्रण संस्था यांचेकडील यादीमध्ये नाव असावे किंवा,
- (ख) मतदार यादीमध्ये मतदार म्हणून नोंदणी झाल्याने प्राप्त झालेले मतदार ओळखपत्र. सदर ओळखपत्रामध्ये “तृतीयपंथी” असा उल्लेख असणे आवश्यक नाही. तथापि, अर्जदार यांनी मतदारयादीमधील नोंदीमध्ये दुरुस्ती करून घ्यावी किंवा,
- (ग) तृतीयपंथीय व्यक्ती (अधिकारांचे संरक्षण) अधिनियम, २०१९ मधील प्रकरण तिसरे कलम ५ अंतर्गत तृतीयपंथीयांना जिल्हाधिकारी यांनी वितरित केलेले प्रमाणपत्र किंवा,
- (घ) सामाजिक न्याय विभागाच्या जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या राजपत्रित अधिकाऱ्याचे तृतीयपंथीय नागरीक असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र किंवा,
- (च) तृतीय पंथीय व्यक्तीचे कल्याण या उद्देशासाठी सार्वजनिक विश्वस्त अधिनियम/सहकारी संस्था अधिनियमांतर्गत नोंदणी असलेल्या संस्थेने संबंधित अर्जदार तृतीयपंथीय नागरीक असलेबाबत दिलेले प्रमाणपत्र

वरीलपैकी कोणतेही कागदपत्र व आधारकार्ड उपलब्ध नसल्यास अर्जदाराकडून स्वयंघोषणापत्र (Self-declaration form) भरून घेण्यात यावे. (प्रपत्र-अ)

३. तृतीय पंथीय नागरिकांकडून नवीन शिधापत्रिकासाठी अर्ज भरून घेऊन त्यांना शिधापत्रिका वितरित करण्यासाठी सर्व संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी विशेष मोहिमेचे आयोजन करावे. सदर मोहिमेंतर्गत मुंबई व राज्य एड्स नियंत्रण संस्था यांचे क्षेत्रीय अधिकारी, संबंधित स्वयंसेवी संस्था व सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांच्या मदतीने तृतीय पंथीय नागरीकांना अनुज्ञेय शिधापत्रिका वितरित करून त्यावरील लाभ देण्यात यावेत.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२२०९२७१२१७००६००६ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षंकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

( गजानन रा. देशमुख )  
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव

- २) मा. उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
- ३) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ३) अपर मुख्य सचिव व मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) मा. मंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांचे खाजगी सचिव
- ६) मा. राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांचे खाजगी सचिव
- ७) सर्व मंत्रालयीन विभाग
- ८) सर्व विभागीय आयुक्त
- ९) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
- १०) नियंत्रक, शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई
- ११) सर्व जिल्हाधिकारी
- १२) सर्व महानगरपालिका आयुक्त,
- १३) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी
- १४) सर्व उपायुक्त (पुरवठा)
- १५) सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी
- १६) अन्नधान्य वितरण अधिकारी, पुणे/सोलापूर/नागपूर
- १७) सर्व सहायक आयुक्त, समाजकल्याण / जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद
- १८) महाराष्ट्र / मुंबई राज्य एड्स नियंत्रण संस्था, वडाळा (पश्चिम), मुंबई
- १९) सचिव (अ.ना.पु. व ग्रा.सं.) यांचे स्वीय सहायक
- २०) सर्व सह सचिव/उप सचिव/अवर सचिव/सर्व कार्यासने, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २१) निवड नस्ती (नापु-२८).

प्रपत्र - अ

स्वयंघोषणापत्र

मी ----- वय ----- पत्ता -----

----- येथे वास्तव्य करतो. मी तृतीयपंथी आहे. माझ्याकडे आधारकार्ड नाही. मी जिल्हाधिकारी कार्यालयामार्फत अथवा शासन मान्यता प्राप्त अधिकृत आधार नोंदणी केंद्रामार्फत पुढील ३ महिन्यांत आधारकार्ड प्राप्त करून घेईल व त्याची माहिती उपनियंत्रक / जिल्हा पुरवठा अधिकारी / अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांना अन्नधान्य वितरण करण्यासाठी उपलब्ध करून देईल. शासनाच्या नियमाप्रमाणे मला अनुज्ञेय असलेले अन्नधान्य वितरित करण्यात यावे.

वरील सर्व माहिती माझ्या व्यक्तीगत माहिती व समजूतीनुसार खरी आहे. सदर माहिती खोटी आढळून आल्यास मी कायदानुसार शिक्षेस / कारवाईस पात्र राहीन.

ठिकाण :

अर्जदाराची सही

दिनांक :

अर्जदाराचे नाव